

GEODÉZIA ÉS KARTOGRÁFIA

2019/2. szám előzetes

Tartalom

Dr. Klinghammer István: Magyarország Nemzeti Atlasza új kiadásának digitális margójára
Gudmann András – Dr. Mucsi László – Dr. Henits László: A CORINE felszínborítási térkép automatikus előállításának lehetősége döntésifa-osztályozó segítségével
Dr. Gulyás Zoltán: A Laszkij-féle permi térkép digitális faksimileváltozata
Varga Csaba Gergely: A középkori Magyarország településhálózatának térképes dokumentumai

Földmérők Világnapja, Európai Földmérők és Térinformatikusok Napja
Szép Magyar Térkép 2018
A magyar katonai térképészet 100 éve (könyvismertetés)
Öt éve jelenik meg a Catastrum
Szervezeti átalakítások az állami térképészet, ingatlan-nyilvántartás és földügy területén
Nekrológok (Dr. Riegler Péter, dr. Sipos Sándor, Bartos István)

Contents

On the digital margin of the new edition of the National Atlas of Hungary (*István Klinghammer, Dr.*)
Possibility of automatic production of the CLC map by mean of decision tree classification (*András Gudmann – László Mucsi, Dr. – László Henits, Dr.*)
Laskiy's map of Perm Governorate (digital facsimile version) (*Zoltán Gulyás, Dr.*)
Map documents of the settlement network of the medieval Hungary (*Csaba Gergely Varga*)

International Day of Surveyors, European Surveyors' and Geoinformatics' Day
Competition of Beautiful Hungarian Maps 2018
100 Years of Hungarian Military Mapping (Book review)
Five years of the journal Catastrum
Reorganisation in the national mapping, cadastral registry and land administration
Obituaries (Péter Riegler, Dr., Sándor Sipos, Dr., István Bartos))

Címlapon: Részlet a Schwartz Térkép *Csopak és környéke* geotúra térképéből (Lásd a kapcsolódó cikket.)

On the Cover Page: Fragment of the Csopak geotourist map, published by Schwartz Térkép (See related article.)

Magyarország Nemzeti Atlasza új kiadásának digitális margójára

Klinghammer István

DOI: 10.30921/GK.71.2019.2.1

A statisztikai adatok térképi ábrázolásának kezdete a 19. század közepe. A földrajzosok felfedezték a grafikus módszerek jelentőségét az információközlés és szemléltetés területén, és éltek a lehetőséggel. A statisztikai térképek természetföldrajzi atlaszokba történő felvételével alakult ki német nyelvterületen a „physikalisch-statistischer Atlas” típusa. A század utolsó harmadában a grafikus módszerek oktatása szerepet kapott a felső iskolákban. A 20. század elején jelentek meg a grafikai munkákban a diagramok és részben a kartogramok is. A 20. század második felének módszertani munkái készítették elő a digitális térképészet kartográfiai kommunikációjának számítógépes megjelenését.

On the digital margin of the new edition of the National Atlas of Hungary

István Klinghammer

Statistical data were first presented in maps only in the mid-19th century. Geographers discovered the force and importance of geographic methods in the transfer of information and illustration, and they widely used this opportunity. In the German language area, the „physikalisch-statistischer Atlas”-type developed, which included statistical maps in physical geographical atlases. In the last third of the century, the teaching of graphic methods was introduced in higher education. Diagrams and partly cartograms appeared in graphic publications in the early twentieth century. The methodological studies made in the second half of the 20th century prepared the birth of cartographic communication of digital cartography by computers.

Kulcsszavak: statisztikai atlaszok, tematikus térképek, kartográfiai kommunikáció

Key words: statistical atlases, thematic maps, cartographic communication

Dr. Klinghammer István

professzor emeritus,
az MTA rendes tagja

ELTE Térképtudományi és
Geoinformatikai Tanszék
klinghammer@caesar.elte.hu

A CORINE felszínborítási térkép automatikus előállításának lehetősége

döntésifa-osztályozó segítségével

Gudmann András – Mucsi László – Henits László

DOI: 10.30921/GK.71.2019.2.2

Az egyik legismertebb felszínborítási térkép a CORINE (Coordination of information on the environment) Land Cover (CLC), amely az Európai Környezetvédelmi Ügynökség (EEA) koordinálásával készül el az ügynökség 39 tagországának területére vonatkozóan. Ez az ingyenes adatbázis, részletes nomenklatúrájával (44 osztály), kellő tematikus pontosságával és időbeli felbontásával (1990-től napjainkig) megfelelő alapot biztosít a különböző környezeti folyamatok vizsgálatához. Az adatbázis hátránya, hogy ürfelvételek vizuális

interpretációjával készül, ezért előállítása időigényes, és az eredmények nagyban függenek az interpretáló személyek szakmai tudásától. Ezen probléma megoldását, az űrfelvételek osztályozása jelenti. Ezen tanulmányban döntésifa-osztályozást alkalmaztunk, hogy e módszerrel előállítsuk a CLC00-s adatbázist Csongrád megye területére. A vizsgálat alapját az ingyenesen elérhető Landsat 7 ETM+ adatok szolgáltatták. Az osztályozáshoz három különböző időpontban készült űrfelvételt (2000. április 30., 2000. július 3. és 2000. augusztus 20.), valamint a távérzékelte adatokból levezetett Normalizált Differenciált Vegetációs Index (NDVI) és Tasseled Cap (TC) értékeket és Shuttle Radar Topography Mission (SRTM) magassági adatokat használtunk. Az összes adat és az egész adathalmazt tanulóterületként felhasználva 78,6%-os összpontosságot értünk el. Az osztályozó eljárás képes volt lehatárolni nem csak a tisztán felszínborítási, hanem a legtöbb területhasználati osztályt is, így alkalmas CLC felszínborítási és egyes területhasználati osztályainak automatikus előállítására.

Possibility of automatic production of the CLC map by mean of decision tree classification

András Gudmann – László Mucsi – László Henits

One of the best known land cover maps is the CORINE Land Cover (CLC), which is coordinated by the European Environment Agency (EEA) for the 39 member states of the agency. This freely available data, with its detailed nomenclature (class 44), with a sufficient thematic accuracy and temporal resolution (from 1990 to the present) provides an adequate basis for examining various environmental processes. The disadvantage of the database is that it is made with visual interpretation of remote sensed images, so its production is time-consuming and the results are highly dependent on the professional knowledge of the interpreters. The solution to this problem is image classification. In this study, decision tree classification was used to produce the CLC00 database for Csongrád County, in Hungary . The study was based on the free available Landsat 7 ETM + data. Three different Landsat image (30 April 2000, 3 July 2000 and 20 August 2000) as well as the Normalized Difference Vegetation Index (NDVI) and Tasseled Cap (TC) derived from the Landsat images and Shuttle Radar Topography Mission (SRTM) elevation data were used. Using all data and the entire data set as a training set, we achieved an overall accuracy of 78,6%. The classification process was able to delimit not only the pure land cover, but also most of the land use classes, so it is suitable for automatic production of the land use and some land use classes of the CLC map..

Gudmann András
doktorandusz

Szegedi Tudományegyetem
Természeti Földrajzi és
Geoinformatikai Tanszék
gudmannandras@gmail.com

Dr. Mucsi László
egyetemi docens

Szegedi Tudományegyetem
Természeti Földrajzi és
Geoinformatikai Tanszék
mucsi@geo.u-szeged.hu

Dr. Henits László
egyetemi adjunktus

Szegedi Tudományegyetem,
Természeti Földrajzi és
Geoinformatikai Tanszék,
henits@geo.u-szeged.hu

A Laszkij-féle permi térkép digitális faksimile változata

Gulyás Zoltán

DOI: 10.30921/GK.71.2019.2.3

A cikk szerzője bemutatja a Permi kormányzóság részletes térképét, amelyet Laszkij oroszországi járási földmérő készített a 19. század közepén. A kéziratos térképet Reguly Antal (1819–1858) nyelvész, etnográfus részére adták át, aki az 1843 és 1845 között véghezvitt északi-uráli utazása és térképező munkálatai során felhasználta a művet a terepen. Laszkij térképe – amelyet a Reguly-hagyaték részeként napjainkban Budapesten őriznek – a rajta feltüntetett korabeli földrajzi nevek, igazgatási határok, postaállomások és ipari települések révén még ma is fontos forrásul szolgál az uráli vidékek megismerését célzó történeti-földrajzi kutatásokhoz. A szerző nemcsak elemzi a kevésbé ismert kéziratos térképet, hanem a modern kartográfia eszközeit felhasználva egyúttal el is készíti annak digitális faksimile változatát. A szerző konkrét példák megemlítésével, illetve a Laszkij-féle térkép feldolgozásának rövid ismertetésével hívja fel a figyelmet a kartográfia alkalmazásának lehetőségére kulturális értékeink megőrzésében.

Laskiy's map of Perm Governorate (digital facsimile version)

Zoltán Gulyás

The author of the paper presents a detailed map of Perm Governorate prepared by Laskiy, a Russian district land surveyor in the middle of the 19th century. The manuscript map was given to Antal Reguly (1819–1858), a Hungarian ethnographer and linguist, who used it on the field by travelling to the northern Ural Mountains and mapping the land between 1843 and 1845. Laskiy's map is kept in Budapest as a part of Reguly's heritage and can be considered an important source of information for several historical-geographical studies about the Ural region even today, particularly due to its representation of the contemporary names of geographical features as well as administrative boundaries, postal offices and industrial settlements. The author not only analyses the less known manuscript map, but also prepares its digital facsimile version by using modern cartographic techniques. In order to draw attention to the possible application of cartography in saving cultural heritage, he gives some examples and brief description of the processing of Laskiy's map.

Kulcsszavak: digitális faksimile, feldolgozás, alkalmazott kartográfia

Key words: digital facsimile, processing, applied cartography

Dr. Gulyás Zoltán
térképész, kutató

Reguly Antal Múzeum és Népi
Kézműves Alkotóház, Zirc
szibir@map.elte.hu

A középkori Magyarország településhálózatának térképes dokumentumai

Varga Csaba Gergely

DOI: 10.30921/ GK.71.2019.2.4

A középkor során kialakult, majd a török háborúk során elpusztult magyar településhálózat rekonstrukciója hatalmas feladat. A több mint tízezer elpusztult település kevesebb, mint felének ismerjük a pontos elhelyezkedését. Az ELTE Térképtudományi és Geoinformatikai Tanszékén 2018 szeptemberében elindult kutatás fő célja ezen elpusztult települések lokalizálása és egy geoinformatikai adatbázisba foglalása. E munkához főként a különböző, minél régebbi, térképeken bemutatott határnévanyagot használjuk alapként. Egyúttal célunk olyan térképi ábrázolás kidolgozása mely lehetővé teszi nemcsak a településhálózat, de az egyes települések lokalizálásában meglévő bizonytalanság bemutatását is.

Map documents of the settlements' network of the medieval Hungary

Csaba Gergely Varga

The reconstruction of the network of settlements established in the Middle Ages, then destroyed during the Turkish Wars is an enormous task. We only know the exact location of less than half of the ten thousand razed settlements. The main goals of the research started by the ELTE Department of Cartography and Geoinformatics in September 2018 are to localize these destroyed settlements and to record them in a geoinformatics database. As a base for this work, we use various, older toponyms presented on maps. At the same time, our goal is to develop a cartographic representation which enables the presentation of not only the network of settlements, but the uncertainty in the localization of individual settlements as well.

Kulcsszavak: középkori településhálózat, elpusztult települések, határnevek

Key words: medieval network of settlements, destroyed settlement, toponyms

Varga Csaba Gergely
II. éves MSc egyetemi hallgató

ELTE Térképtudományi és
Geoinformatikai Tanszék
csabo93@map.elte.hu